MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

Warszawa, dnia 5.05.2010 r.

DSR-II-021-2-AB/10

Pan
Krzysztof Baszczyński
Wiceprezes
Zarządu Głównego
Związku Nauczycielstwa Polskiego

Odpowiadając na pismo z dnia 16 lutego 2010 r., znak: ZPE/022/5/BM/10, zawierające uwagi do projektu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, uprzejmie informuję:

Projekt ustawy jest efektem tworzenia nowych rozwiązań w zakresie polityki rodzinnej państwa. Analiza praktyki oraz dane statystyczne i badania naukowe wskazują, że aktualny model organizacji opieki nad dzieckiem i rodziną nie zapewnia pożądanych kierunków zmian w tym zakresie. Przedkładany projekt ustawy w sposób kompleksowy reguluje problematykę wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w tym: działania profilaktyczne skierowane do rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności, zbudowanie mechanizmów pracy z rodziną dziecka, organizację systemu pieczy zastępczej oraz problematykę usamodzielnień pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. Proponowane regulacje są zgodne z trendami europejskimi i dostosowane do zaleceń UE.

Wśród kierunków proponowanych rozwiązań wymienić należy między innymi:

1) położenie głównego nacisku na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie dziecka. Projekt zakłada wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub powrotu do niej dziecka. Zakłada się wprowadzenie różnorodnych form środowiskowej pomocy rodzinom dysfunkcyjnym;

2) wprowadzenie i wzmocnienie, w ramach profilaktyki, działań asystentów rodziny, których zadaniem będzie prowadzenie systematycznej, bezpośredniej pracy z rodziną mającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu;
3) doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji (m.in. szkoły, policji, służby zdrowia, pomocy społecznej, sądów), które mają kontakt z dzieckiem i jego rodziną, w celu wspomagania rodziny w działaniach na rzecz poprawy jej sytuacji,
4) stopniowe wprowadzanie zasady (poza szczególnymi wyjątkami), że w placówkach opiekuńczo – wychowawczych nie mogą przebywać dzieci do 10 roku życia. Dzieci te, jeżeli będą musiały znaleźć się poza rodziną, umieszczane będą wyłącznie w rodzinnych formach pieczy zastępczej;
5) dalszy rozwój rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zaproponowanie rozwiązań, które zachęciłyby do tworzenia takich form pieczy;
6) zapewnienie osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej lub osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka odpowiedniego wsparcia zarówno merytorycznego, jak i finansowego oraz zapewnienie rozwoju i stabilizacji zawodowej (zawodowe rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka) m.in. przez zabezpieczenie prawa do przerwy w wykonywaniu obowiązków, uznanie okresu sprawowania funkcji zawodowej rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka do okresu, od którego zależą uprawnienia pracownicze;
7) dalszy rozwój rodzinnych domów dziecka, jednak odmiennie niż w chwili obecnej zorganizowanych i usytuowanych w systemie. Rodzinne domy dziecka stanowić będą rodzinną, a nie jak obecnie, instytucjonalną formę pieczy zastępczej.

Odnosząc się do zgłoszonych przez Państwo uwag, uprzejmie informuję, że zostały one poddane dokładnej analizie, w szczególności pod kątem zakładanego celu ustawy i możliwości finansowych budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz mając na uwadze przede wszystkim dobro dziecka.

Uwaga pierwsza nie może zostać zaakceptowana. Zadaniem asystenta rodziny będzie całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Powinien on reagować na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł: od pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej, od pedagoga szkolnego, z policji czy też od pielęgniarki środowiskowej. Rola asystenta polegać będzie na aktywnym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę. Oznacza to, że asystent rodziny będzie skupiał swoją działalność na rodzinach

z dziećmi. Działania asystenta rodziny będą wspierać działania pracownika socjalnego, do zadań którego będzie należało zdiagnozowanie sytuacji rodziny i wskazanie, jakiego rodzaju pomoc będzie rodzinie potrzebna. Liczba rodzin pozostających pod opieką asystenta powinna być dostosowana do ilości wykonywanych przez niego zadań i stopnia złożoności problemów, jakie w rodzinie występują. Zatem wskazane w projekcie ustawy 20 rodzin, to maksymalna liczba rodzin, z którą asystent może prowadzić efektywną pracę, przy założeniu, że problemy nie są złożone. Decyzję w sprawie powierzenia asystentowi opieki nad daną rodziną będzie podejmować gmina, uwzględniając zakres i charakter pracy z tymi rodzinami. Liczba asystentów rodziny w gminie (a tym samym liczba rodzin, które może mieć pod opieka asystent) jest także uzależniona od możliwości finansowych i potrzeb danej gminy, dlatego zakłada się stopniowe dochodzenie do wyznaczonego celu. Przewiduje się wprowadzenie programów rządowych i resortowych na dofinansowanie w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zadań własnych gminy i powiatu z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej, w szczególności na pokrycie części wydatków związanych z powołaniem asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz prowadzeniem szkoleń, dla rodzin zastępczych i osób kierujących rodzinnymi domami dziecka.

Odnosząc się do uwagi drugiej uprzejmie informuję, że głównym celem wprowadzenia zmian w dotychczasowych zasadach działania placówek opiekuńczo – wychowawczych jest zabezpieczenie dobra dziecka tam umieszczonego. Projektowane rozwiązania umożliwiają jak najdłuższy pobyt dziecka w rodzinie własnej oraz wprowadzenia nowych, nowoczesnych rozwiązań w systemie pieczy zastępczej. Przygotowywana ustawa daje pierwszeństwo w sprawowaniu opieki rodzinom dzieci, a jeżeli jest to niemożliwe, to przede wszystkim umożliwia umieszczenie dziecka w rozbudowanych strukturach rodzin zastępczych.

W nowoczesnym systemie pieczy zastępczej powinna też zmienić się rola i sposób działania placówek opiekuńczo – wychowawczych. Projekt ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza rozwiązania zmierzające do przekształcenia obecnych placówek opiekuńczo – wychowawczych w małe placówki, w których warunki życia będą zbliżone do domowych. Placówki te, zgodnie z projektem ustawy, powinny liczyć nie więcej niż 14 dzieci. Docelowo instytucje te będą przeznaczone tylko dla dzieci od 10 roku życia, wymagających szczególnej opieki lub działań terapeutycznych, które mają trudności w przystosowaniu się do życia rodzinnego. Placówki te powinny zapewnić dzieciom stabilne środowisko wychowawcze, polegające m. in. na nawiązaniu więzi emocjonalnych z wychowawcą. Aby to osiągnąć, niezbędny jest dłuższy kontakt wychowawcy z dzieckiem, niż to wynika z obecnego zatrudnienia na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta

Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.). Potrzeba dłuższego kontaktu wychowawcy z dzieckiem jest jedną z przesłanek, dla których przyspieszono wygaszanie uprawnień pracowników zatrudnionych na podstawie Karty Nauczyciela.

Podkreślić ponadto należy, że od 1 stycznia 2004 r. Karcie Nauczyciela podlegają tylko wychowawcy zatrudnieni w placówkach opiekuńczo - wychowawczych przed tym terminem. Od 2004 r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wychowawcy są zatrudniani jako pracownicy samorządowi. Rozwiązanie to różnicuje warunki zatrudnienia osób, które wykonują takie same zadania. Dualistyczny sposób zatrudniania wychowawców powoduje, że w placówkach powstają sytuacje konfliktowe w gronie pracowników oraz pomiędzy dyrektorami a pracownikami. Nie sprzyja to tworzeniu dobrej atmosfery w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, a tym samym ma niekorzystny wpływ na wychowanków. Taki stan prawny należy zatem uporządkować. Projektowana ustawa przewiduje, że wychowawcy zatrudnieni w placówkach opiekuńczo - wychowawczych przed 2004 r. będą podlegali Kracie Nauczyciela jeszcze przez 2 lata od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy.

Odnosząc się do uwagi trzeciej informuję, że na skutek zgłoszonych w toku konsultacji z partnerami społecznymi uwag, w projekcie ustawy zaproponowano nowe rozwiązania dotyczące funkcjonowania ośrodków adopcyjnych. W związku z projektowanym powierzeniem (jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej) marszałkowi województwa prowadzenia procedur adopcyjnych, konieczne jest zlikwidowanie ośrodków adopcyjno – opiekuńczych w powiecie. Pracownicy likwidowanych publicznych ośrodków adopcyjno – opiekuńczych staną się pracownikami starostwa powiatowego. Jeśli natomiast starosta wyznaczy, jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, jednostkę organizacyjną powiatu, pracownicy likwidowanych publicznych ośrodków adopcyjno – opiekuńczych staną się pracownikami organizatora.

W przypadku, gdy likwidowany publiczny ośrodek adopcyjno – opiekuńczy prowadził wojewódzki bank danych, pracownicy takiego ośrodka, którzy zajmowali się procedurami adopcyjnymi, staną się pracownikami urzędu marszałkowskiego. Natomiast, gdy marszałek województwa utworzy ośrodek adopcyjny i wyznaczy go do prowadzenia wojewódzkiego banku danych, pracownicy ci stają się pracownikami tego ośrodka.

Natomiast jeśli chodzi o niepubliczne ośrodki adopcyjno – opiekuńcze, będą one mogły przygotowywać osoby zgłaszające gotowość do przysposobienia dziecka oraz prowadzić procedury przysposobienia dziecka, do czasu wygaśnięcia zawartej ze starostą umowy o realizacji zadania, którego przedmiotem jest prowadzenie ośrodka adopcyjno – opiekuńczego, nie dłużej jednak niż przez okres 3 lat od dnia wejścia ustawy w życie. Jeśli ośrodek taki prowadzi obecnie wojewódzki bank danych, po wejściu ustawy w życie, będzie mógł zostać

wyznaczony przez marszałka województwa do prowadzenia wojewódzkiego banku danych, również do czasu wygaśnięcia zawartej ze starostą umowy o realizacji zadania, którego przedmiotem jest prowadzenie ośrodka adopcyjno – opiekuńczego, nie dłużej jednak niż przez okres 3 lat od dnia wejścia ustawy w życie. Po tym okresie marszałek województwa będzie mógł podjąć decyzję, czy podpisać z tymi ośrodkami umowę o prowadzenie procedur adopcyjnych, tak jak obecnie starosta podejmuje decyzję, czy umowy przedłużać.

MINISTER
JAROSŁAW ZWIĄZ
SEKRETARZ STANU